

ПУБЛИЧНИ ПОЛИТИКИ СРЕЩУ ПРОСТИТУЦИЯТА В БЪЛГАРИЯ: ИСТОРИЧЕСКИ АНАЛИЗ, СЪСТОЯНИЕ ДНЕС, ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПРОМЕНИ

д-р Васил Миков

1. Исторически анализ на законодателните политики към проституцията и трафика на хора с цел сексуална експлоатация в България

1.1. Политики преди Освобождението от турско робство

По нашите земи проституция съществува още преди Освобождението, но не като българско явление. В „Опит за история на гр. Сливен” д-р Табаков пише: „Както е известно, кърджалиите влачеха със себе си и циганки /гивендии/, за да им пеят, чеплят и предават на оргии.”¹ По-нататък той цитира фрагмент от наблюдение на Джеймс Бейкър от посещението му в Сливен през 1875 г., помествайки едно до друго описанието на градския военен гарнизон и „лекото поведение” на ромските жени: „Този град е седалище на лива; гарнизонът му се състои от един полк пехота, един полк кавалерия и една артилерийска батарея. Мислех, че в Турция не ще има индустрия, но в Сливен намерих една сукнена фабрика, която може да съперничи на фабриките в Англия. Всички жени, работници в нея, са циганки, които имат див изглед. Някои от тях са отвратително грозни, други значително хубави и всички с леко поведение и маниери, присъщи на расата им.” Според Илона Томова, като работнички и при наличието на военен гарнизон ромски жени са проституирали, което е довело до изключване на цялата група от местната общност и за сегрегацията – и пространствена, и социална – от останалите. Тя цитира и закон за циганите от вилаета Румели през 1530 г., съгласно който „мъжете на тези циганки от Стамбул, Одрин и Филибе, които се занимават с непозволени неща, плащат всеки месец по 100 акчета за разлика от другите, плащащи 22 акчета.”²

Възрожденският печат съобщава за публични домове – „керханета”, за чужденки арфянки, както и за местни християнки, проституиращи поради бедност. В Русе се правят прегледи на проституиращите, лекуват се, гонят се от хотелите и заведенията.³

---

¹ Табаков, С. *Опит за история на град Сливен*. Т. 1. София: Отечество фронт, 1986, с. 308.

² Томова, И. Изследване на малцинствата: интердисциплинарният диалог. Сп. *Социологически проблеми*, 1-2, 2007, с. 270.

³ Чолакова, Б. Общественото отношение към проституцията от Освобождението до

В периода на Руско-турската война и на Временното руско управление големите градове на страната се залети от проститутки и международни мошеници. Освен от присъствието на руските войски това е стимулирано и от променящата се икономическа и социална обстановка, от засилените контакти с Европа. Масовото нахлуване на проститутки чужденки и бързото разпространение на явлението довеждат до утвърждаване на мнението, че „заедно със свободата заживя у нас и проституцията“.⁴

1.2. Политики на регламентаризъм в периода 1878-1918 г.

Проституцията е преди всичко градско явление. С 90% селско население с изключително здрав морал непосредствено след Освобождението страната се оказва малко податлива на проституцията. Според Иван Хаджийски „За проституция не можеше и да се мисли“.⁵ Но градовете се развиват. „В новата столица надошъл свят от всички краища на българското отечество, та че и от чужбина... Много евреи от Австрия. Плячка помирисали, тичат... Балове, вечеринки – никакви. Места за удоволствия и развлечения – много малко. А пък за такива какво мнозинстоалчущи и жаждаци! Освен руското офицерство има рой млади чиновници и български офицери... Доставчици на този род радости и удоволствия са изключително сърби. Инвентаря си тези газди водеха от Сърбия и от Австрия. Български нямаше. Не бяха още дорасли да се мерят на този пазар със сръбките“.⁶

Широко разпространено е мнението, че проституцията и половите отношения са теми, за които не трябва да се говори и пише, че те са тема „табу“. Моралистите смятат проституцията и разврата за привнесени явления, че те са напълно чужди на българина. Това впечатление се засилва от факта, че в първите месеци след Освобождението проституиращи са немкини, чехкини, еврейки, а съдържатели на кафе-шантаните са предимно евреи. Вината за разложението на обществените нрави се стоварва първоначално главно върху турците и въведената от Мидхатпаша „а ла франга цивилизация“, а впоследствие – върху множеството чужденци, дошли да работят в България и главно върху евреите. След балканските войни за основен

войните. Сп. *Социологически проблеми*, кн. 3, 1994, с. 53.

4 Кутинчев, Ст. Проституцията – социално зло. С. 1905-1906 г. Цитиран от Шокарова, Б. Публичните домове в България след освобождението до войните. *Българска етнология* 2, 1994, с. 62.

5 Хаджийски, И. *Оптимистична теория за нашия народ*. Български писател, 1974, с. 597.

6 Ганчев, Д. *Спомени 1864-1887 г.* София: БАН, 1939, с. 227.

виновник се обявяват сърбите.⁷

В България след Освобождението се възприема широко разпространената по това време в Европа система на регламентация. Регламентаризмът се основава на твърдението, че проституцията е неизкоренима и затова е по-добре да бъде легализирана и ограничена от медицински и административен контрол, който да намали отрицателното ѝ морално и физическо въздействие върху обществото. Всички проституиращи доброволно или насила се записват в списъци в полицията и периодично се преглеждат за венерически болести, като болните се изолират до оздравяването им. За да се намали отрицателното морално въздействие на проституцията върху обществото, тя се изолира в публични домове, в определен квартал или на определена улица и се подчинява на поредица от ограничения. Тайната проституция, т.е. извън публичните домове, се подлага на гонения. Регламентацията продължава средновековната традиция да се преследва само проститутката.⁸

В резултат от възприемането на идеите на регламентаризма като основна форма на организация на проституцията в големите български градове в края на XIX в. се утвърждава публичният дом. Той е заведение, в което заедно живеят и работят сводникът /съдържателят/ и проститутките, за разлика от сводническия дом, където проститутките са приходящи, идват само за срещите с клиенти, осигурени им от сводника. Слаборазвита през периода е една друга форма – дом за срещи, където проститутката води клиенти, които сама е вербувала. Подобна роля играят някои от софийските хотели. Шантанът е място, в което свирят и пеят главно жени. Много често това служи само като реклама. Често обаче е трудно да се определи кога става дума за проституция и кога за скандално поведение. Всички форми на функциониране на проституцията са подложени на преследване от страна на административната и полицейската власт. Изключение представлява само регламентираният публичен дом.⁹

Държавата не се ангажира пряко с въпроса, а натоварва общините да решават проблема по свое усмотрение. През 1895-96 г. официално регистрираните проститутки били общо 649, от които 447 чужденки и 202 българки. През 1902 г. на 408 чужденки се падат вече 860 българки.¹⁰ През 1902 г.в София започват да функционират

---

7 Чолакова, Б. Общественото отношение към проституцията в България от Освобождението до войните. Сп. Социологически проблеми 3, 1994, с. 53.

8 Шокарова, Б. Публичните домове в България след освобождението до войните. Българска етнология 2, 1994, с. 63.

9 Пак там, с. 63.

10 Първанова, М. България се бори с платената любов от 130 години. Сп. Общество и

общински здания за публични домове съобразно хигиенните изисквания. През този период все още е силна ролята на общественото мнение, което осъжда както проституиращите, така и тези, които контактуват с тях.¹¹

За да се намалят до минимум контактите на проститутките с населението, се въвеждат и редица забрани, свързани с поведението им. Те нямат право да влизат в градинките, да ходят по улиците около домовете в неприлично или странно облекло, да се разхождат с мъже. В Пловдив, за да излезе проститутката от дома, се изисква не само прилично облекло, но и специално разрешение от общината.¹²

В резултат от данъчното облагане общините неусетно се превръщат в „защитник“ на публичните домове и не обръщат много внимание на исканията за тяхното закриване. От своя страна съдържателите започват да поставят искания за защита на „бизнеса“ им от конкуренцията на „частната“ /„тайната“/ проституция, за удължаване на работното време през нощта, за връщане на избягали проститутки. Някои съдържатели, нежелаещи да плащат толкова такси, се ориентират към отварянето на хотели или заведения, където тайно продължават да развиват същата дейност.

Системата на регламентация е окончателно изоставена през 1929 г. със Закона за народното здраве, в който се забранява отварянето на публични домове.

Като цяло може да се обобщи, че в края на XIX и в началото на XX в. преобладаващо влияние в българското общество имат идеите на регламентаризма, които до голяма степен се явяват като компромис между морализма и реалността.

Същевременно през целия период, в който действат принципите на регламентацията, се констатираат многобройни случаи на корупция в полицията и в общините, свързани с покровителство на съдържатели на публични домове и експлоатация на проституиращи.

1.3. Политики на аболиционизъм в периода 1918-1944 г.

След войните /1912-1918 г./ и последвалата криза, глад и безработица броят на проституиращите жени у нас силно нараства, но това не намира отражение в полицейската статистика, според която през

право 6, 2008, с. 76.

11 Във в. „Ръководител“ от 1.02.1905 г. в Тутракан е отпечатано предупреждение, че съществува списък на женените мъже, които посещават и се забавляват с проститутки, и че имената им ще бъдат публикувани при повторно уличаване.

12 Шокарова, Б. Публичните домове в България след Освобождението до войните. Българска етнология 2, 1994, с. 68.

1925-26 г. е имало 1626, а през 1927 г. – 2026 проститутки.¹³ Разрастването на корупцията през 20-те години на ХХ в. води до това, че проституцията постепенно е овладяна от действащи и бивши полицейски офицери.

През 20-те години функционира и канал за „бели робини“ който минава през Бургас и проститутките се изпращат в Марсилия.¹⁴

Половината /49,2%/ от проституиращите през 30-те години на ХХ в. жени са родени в селата. По данни на полицията в Пловдив 37% от проституиращите жени са от село, в градовете Видин, Русе, Шумен, Плевен, Стара Загора – 60%, в Бургас – 49%, в София – 51%. Основните причини, които подтикват младите девойки в града към проституиране, са стремежът към реализация в града, материалните трудности и непознаването на новата за тях среда. От друга страна, те стават жертва и на здравия селски морал, който третира като паднало всяко обезчестено момиче, и така отрязват пътищата си за връщане в родното си село.¹⁵ Слугинята е принудена да остане в града, „за да избегне горчивия обществен укор в селото и често пъти единствената възможност за съществуване остава проституирането“.¹⁶

Най-голям процент от проституиращите са слугини, келнерки, шивачки, работнички. Това отговаря на положението и в Западна Европа, където според И. Блох най-силно представени са слугините.¹⁷ 25% от проституиращите са до 18-годишна възраст. Числото на проституиращите след 25-годишна възраст рязко спада. В изследванията си върху проституцията д-р Вера Златарева твърди, че проституиращите го приемат за временен етап от живота си с надеждата за създаване на семейство. 75% от посетителите за пръв път са посетили проститутка между 16- и 18-годишна възраст, 20% – между 18 и 20, т.е. още от ученическата възраст. По тази причина проблемът проституция обхваща предимно младежките среди и става част от проблема за младежта в България между двете световни войни.

Наказателният закон (НЗ), приет през 1896 г.¹⁸ разделя, съобразно степента на обществената опасност, престъпните деяния на

---

13 Първанова, М. България се бори с платената любов от 130 години. Сп. *Общество и право* 6, 2008, с. 82.

14 Керемидарска, Е. и М. Тонев. Държавно регулиране на публичните домове – морално-етични и икономически аспекти /края на ХІХ – първото десетилетие на ХХ в./ *Балканистичен форум* 1-3, 2006, с. 100.

15 Муратова, Н. Девиантни прояви на младежта в България между двете световни войни. *Балканистичен форум*, кн.1, 2000, с. 131.

16 Златарева, В. *Проституцията в България и борбата с нея*. София, 1936, с. 211.

17 Блох, И. *Сексуалният живот на нашето време в неговите отношения към съвременната култура*. София, 1931, с. 347.

18 ДВ бр. Наказателен закон 1896.

престъпления и нарушения. В своя чл. 228 на дял 1 „Разврат“ от глава 14 НЗ обявява за престъпление свождането в най-тежките му форми – когато обекти са лица с неукрепнала психика, в зависимо положение или близки, без оглед на това каква е целта – користна или друга.

В следващия чл. 229 е предвидено наказание тъмничен затвор до три месеца за този, който възбуди явна съблазън по срамoten начин. Текстът е насочен срещу рекламирането и приканването към ползване на сексуални услуги.

В дял втори на Наказателния закон в глава 5 – „Нарушения против нравствеността“, в чл. 484 е предвидена отговорност за съдържател на публичен /блуден/ дом, който „приеме в такъв свой дом лице от женски пол, без да го предупреди за свойството на занятието, което се упражнява там, и то в присъствието на представител от местната полицейска власт“. Наказанието е „запиране до три месеца или глоба до три хиляди лева“. В следващия чл. 485 е предвидено наказание „запиране до един месец за онова лице от женски пол: 1/ което се занимава с блудство във вид на занаят, без да е то записано в числото на блудниците; 2/ което, бидейки записано в числото на блудниците, наруши някоя от полицейските наредби, издадени за спазване на здравето, обществения ред и приличие.“

Както в Западна Европа, проблемите на проституцията в България в този период се обсъждат преди всичко във връзка с разпространението на венерическите заболявания. Макар че полицейско-медицинският контрол над проституиращите да бил скъп и да пораждал множество злоупотреби от властите, хигиенната му ефективност била ниска.

В периода между войните въпросът за борбата срещу проституцията е поставян остро от либералното обществено мнение и може да се смята, че е решен по задоволителен начин. Не е приет специален закон за проституцията, а се прилагат разпоредби в три закона: Закон за народното здраве /1929 г./, Наказателен закон /1896 г., изменен 1925 г./ и Закон за администрацията и полицията /1925 г./. Приоритет получават мерките, насочени към борба със сводничеството, а отношението към проституиращите, които не демонстрират явно дейността си, е подчертано меко. Създадена е комисия, която трябва да изготви проектозакон, но след известно време тя преустановява дейността си, без да представи проект.¹⁹ Чл. 166 от Закона за народното здраве забранява отварянето на публични домове, като нарушителите се наказват като сводници по силата на чл. 228 от НЗ. Чл. 167 от ЗНЗ припомня, че търговията с жени и деца е забранена съгласно

---

¹⁹ Златарева, В. *Проституцията и борбата с нея*. София, 1936, с. 302.

международните конвенции и договори. Сводничеството се преследва и от чл. 48 от Закона за администрацията и полицията чрез вдвояване на уличените в сводничество лица на нови местожителства в царството без оглед на родните им места. Вдвояването става с разрешение на Министерството на вътрешните работи и народното здраве от директора на полицията и окръжните управители за провинцията. Златарова посочва и две заповеди на Министъра на вътрешните работи и народното здраве, насочени към засилване на мерките срещу сводниците: № 49 от 23.VI.1927 г. – „заповядва се да се започне най-енергично преследване и затваряне на всички съществуващи под каквато и да е форма своднически гнезда, като на съдържателите и управителите, и ползващите се от услугите им лица се съставят актове и се постъпва съобразно чл. 48 от Закона за администрацията и полицията /1925 г./ и чл. 475 и 485 от НЗ. Чрез втората заповед – № 308 / 30.X.1931 г., се забранява на хотелиерите и ханджиите да приемат за пасажерки в хотела или хана жени с леко поведение или такива, за които могат да знаят, че са проститутки. Забранява им се да държат повече от 1-2 келнерки, които да бъдат не по-млади от 35 години. Те не могат да остават в хотела или в хана по-късно от 24 часа. Нарушителите и на тези заповеди да се глобяват съобразно чл. 475 от НЗ, а срещу съдържателите на хотелите и ханищата да се постъпва съгласно чл. 48 от Закона за администрацията и полицията – т.е. третират се като сводници.

Окръжно № 52409 / 27.XII.1932 г. на Директора на полицията поставя като задача на полицията да подпомага медицинските власти в издирването на болни проститутки и „да работи, щото проституцията да намали до възможния минимум своя размер”.

Така или иначе, и преди войните /1912-1918 г./, и след тях проституцията остава явление, което не успява да пусне дълбоки корени в начина на живот на българското общество. За това спомагат както патриархалният морал, така и трезвата и разумна политика на централната и на местната власт, които възприемат регулативните модели, прилагани в Европа. Развива се нормативна база в сферата на превенцията и борбата със способстващите проституцията престъпления. Все пак се забелязват проявленията на обществената опасност на тези явления – увреждане на нравствеността на младото поколение, корупция, преди всичко сред полицията, която трябва да следи за спазване на правилата и случаи на търговия с жени. Общественото мнение не оставя темата без внимание – писатели ѝ посвещават свои творби, а интелектуалци я изследват задълбочено, като своеобразен връх бележи книгата „Проституцията и борбата с нея” /1936 г./ на Вяра Златарева.

1.4. Политики на прохибиционизъм в периода 1944-1990 г.

След 9.9.1944 г. в Народна република България проституцията се разглежда като пряко наследство от буржоазно-капиталистическия начин на живот. Възприети са тезите, господстващи към този момент в Съветския съюз. Но докато там отношението към проблема еволюира от либерално до пълна забрана, в България то е неизменно негативно от самото начало. В СССР през 1921 г. междуведомствена комисия по борба с проституцията приема, че тя е тясно свързана с капиталистическата форма на стопанство и наемен труд и че борбата с проституцията означава борба с нейните причини, т.е. с капитала, с частната собственост и с разделението на обществото на класи. Според А. Колонтай „Проституцията е породена от стоковото стопанство и от частната собственост. С изчезването им няма да има повече място за търговията с женското тяло“.²⁰ Отначало се оказва социална и друга помощ на проституиращите, но след като се констатира неефективност на тази политика, тя отстъпва място на мерки за ограничаване, включително изпращане в учреждения за превъзпитание. Впоследствие се полагат значителни усилия за пълната ликвидация на проституцията като позорно наследство от буржуазното минало.

В България липсва период на либерално отношение. Проституиращите, сводниците и сутеньорите се изпращат на принудително трудово възпитание в специални колонии и лагери за „битово разложение“. По доклад на министъра на вътрешните работи Антон Югов – член на Политбюро на БРП/к/, Министерският съвет приема извънредно законодателство. Предложението му е подкрепено от всички министри, присъстващи на заседанието, членове на отечественофронтовските партии: /БРП/к, БЗНС, НС, „Звено“, БРСДП и „независими интелектуалци“.²¹ На 20 декември 1944 г. е приета и през януари 1945 г. влиза в сила Наредба-закон за трудововъзпитателните общежития /ДВ бр. 15 от 20 януари 1945 г./ Съгласно наредбата се създават трудововъзпитателни общежития, в които се настаняват принудително осъждани за престъпления от общ характер (неполитически) повече от един път, ако са опасни за реда и сигурността в страната; проститутки, сводници и сутеньори; изнудвачи и комарджии; просяци и безделници. Общежитията се обзавеждат при някои държавни стопанства или предприятия, определени със заповед на министъра на вътрешните работи в съгласие със съответния

---

20 Лебина, Н.Б. и М.В. Шкаровский. *Проституция в Петербурге 40-е гг. 19 в. – 40-е гг. 20 в.* Москва: Прогресс-академия, 1994, с. 139.

21 Огнянов, Л., М. Димова и М. Лалков. *Народна демокрация или диктатура.* Христоматия по история на България 1944-1948. София. Нова христоматия, 1992, с. 49.

министър.

Целта на общежитията е да отклоняват настанените в тях лица от неморалните им престъпни склонности и навици, да се приучат към почтен труд и да се издигнат в морално и интелектуално отношение. За постигане на тези цели в общежитието се провеждат под ръководството на специалисти педагози трудови занятия с прилагане на принципите на трудовото сътрудничество, самоконтрол и съревнование, участие на работниците в печалбите и награждаванията на проявилите се като добри питомници и работници; учебно-възпитателни и спортни занимания, излети и други подобни; устройват се библиотеки, читални, игрища, къпални и други. Управата на общежитието се грижи за настаняването на работа на освободените от общежитието лица. Настанените в общежитието могат да се поставят под надзора на органи на Народната милиция.

Настаняване в общежитието се извършва с мотивирана заповед на директора на Народната милиция. Освобождаването става по доклад на управителя на общежитието до директора на Народната милиция. Срокът за представяне не надминава шест месеца, освен ако бъде подновен с нова мотивирана заповед.

Трудововъзпитателни общежития са разкрити в с. Босна и с. Ножарево, Силистренско, с. Рогозина, Ген.-Тошевско, с. Скравена, община Ботевград и др.

През петдесетте и шестдесетте години се приемат нови наказателноправни разпоредби, но определящ остава стриктният контрол от страна на милицията. В новите норми се наблюдава смесване на целите – част са насочени към преследване на експлоатацията на чужда проституция, а друга част са предвидени за борба с нарушенията на социалистическия морал без да имат връзка с нея. В тези норми личи аскетизмът, който проповядва управляващият режим, към интимните отношения в живота на социалистическата личност. В приетия през 1951 година Наказателен кодекс глава втора, раздел „Разврат“ / чл. 175, ал. 1/ се предвижда наказание лишаване от свобода до пет години за този, който склонява лице от женски пол към проституция или свожда към блудство или съвкупление. В този текст личи силното влияние на стария чл. 228 от НЗ от 1896 г., но докато по НЗ се наказва свождането към блудствени действия или съвкупление на уязвими поради ниска възраст или зависимост лица, то в текста от 1951 г. се инкриминира вече /освен склоняването към проституция/ и изобщо свождането към всякакви блудствени действия и съвкупления. За борба с публичните домове се въвежда ал. 2 на чл. 175 от НК /1951 г./, която предвижда наказание лишаване от свобода до десет години и глоба до две хиляди лева, както и конфискация на част или цялото имущество за този, който

открие или поддържа място за разврат от какъвто и да е вид.²²

В особените разпоредби – чл. 180 от НК, за това престъпление се предвижда и конфискация на част или цялото имущество.

През този период се полагат сериозни усилия проституцията да бъде изкоренена като социално явление, а съпътстваща цел е решаването и на проблема с недостига на работна ръка в икономиката. Сnižението на проституцията е очевидно. Това е станало възможно, защото се е изменил социалният статус на „низините“ на обществото, от които основно произхождат проституиращите в предишния период, настъпили са промени в масовото съзнание, резултати е дала работата на държавата по социализацията на жените, занимавали се с проституция до този момент, настъпили са промени в масовото съзнание, преди всичко на младежта, повлияли са и мерките с репресивен характер, преди всичко за типологически видоизменения и приспособяване към новите условия. Явлението в масовите му проявления е сведено до минимум, като почти не съществуват публични домове и лица, експлоатиращи чужда проституция, но то се съхранява в латентни форми – проституиращи има в големите градове²³, сред циганското малцинство, там, където са съсредоточени военни подразделения,²⁴ и в създаващите се туристически комплекси.²⁵ Официално властите в духа на времето отричат наличието на проституция в страната, признава се все пак наличието на жени с неморално поведение.²⁶ Това води до липса на научни изследвания през периода.²⁷

При такава картина на обществените отношения, свързани с проституцията и способстващите я престъпления, се приема Наказателният кодекс от 1968 г., действащ и до днес. Неговото

---

²² Според Петър Корнажев първоизточникът на този текст е от 1946 г. и е бил включен в закона за борба с венерическите болести /чл. 29/. Според Н. Манчев /Манчев, Н. *Престъпления против личността*. София, 1963. с. 259/ „място за разврат е налице, когато в определено помещение се върши проституция, т.е. жени продават тялото си за пари”. Проф. Ненов приема, че такова място е налице, когато жената „извършва развратни действия срещу заплащане” /пак там, с. 456/.

²³ Марков, Г. *Задочни репортажи от България*. София, 1990, с. 237.

²⁴ Стоев, С. *Справедливост трябва*. Пловдив, 2002. Достъпно на: <http://izvorski.hit.bg/stih1.html>

²⁵ Панев, Б. и Р. Райковски. За причините за престъпността. *Криминологически проблеми*. София, 1988, с. 46.

²⁶ Според д-р Людмил Георгиев /Георгиев, Л. Проституцията и финансирането на организираната престъпност. Сп. *Общество и право* 9, 2004, с. 20/ към 31.03.1987 г. в България са били регистрирани 3131 проституиращи жени, като основно „клиенти” са чужденци. Само 3% от проституиращите са посочили, че имат сводници.

²⁷ Вж. Маргаритова-Вучкова, С. Криминологически проблеми. София: НИИ. 1989. с. 85: „нашата наука преди 9.09.1944 г. е отделяла повече внимание на изучаването на женската престъпност /вкл. и на проституцията – бел. моя/, отколкото днес”.

регулиращо действие в тази сфера се допълва от Закона за народната милиция от 1976 г., съгласно който по отношение на „лица, които водят системно неморален живот” със заповед на началника на окръжното управление на милицията се прилагат превантивни административни мерки. Мерките включват забрани – например да се напускат, да се живее в тях или да се посещават определени населени места или техни части, обществени заведения като ресторанти и хотели, да се напуска жилището в определени часове от денонощието. Системното нарушаване на такива мерки води до наказателна отговорност.²⁸

В раздел „Разврат” на НК от 1968 г., както и в този от 1951 г., липсва норма, изрично забраняваща проституцията. В него се продължава линията на борба с престъпленията против морала, като в някои отношения, въпреки безспорните успехи в ограничаване на проституцията, предвидените норми са по-строги от отменените. Текстът на чл. 155 ал. 1 от НК възпроизвежда текста на чл. 175 ал. 1 от НК от 1951 г., но с оглед промените се условия в него се намалява наказанието лишаване от свобода от „до пет” на „до три” години, и предвижда три престъпни състава, обединени в един текст с алтернативен съюз „или”:

1/ Склоняване на лице от женски пол към проституция. Това е основният текст в българското наказателно право, насочен срещу експлоатацията на чужда проституция. От обективна страна деецът въздейства психично върху лице от женски пол с цел да го мотивира да участва в съвкупление или в блудствени действия срещу получаване на материална облага.²⁹ Вторият и третият престъпен състав се свеждат според текста на закона до „свождане към блудствени действия или към съвкупление”.

Текстът на чл. 175, ал.2 от НК от 1951 г., предназначен за борба с публичния дом /място за разврат/ като форма на престъплението сводничество, се заменя с ал. 2 на чл. 155 от НК от 1968 г., предвиждащ наказание за този, който предоставя систематически помещение на различни лица за полови сношения или за блудствени действия.³⁰ Санкцията е намалена от „до десет години” на „до пет години” лишаване от свобода, а доказването е затруднено с изискването за системност на предоставянето. В случая не се изискват корисни подбуди или друг елемент на експлоатация на чужда проституция.

В НК от 1968 г. проституцията /която, казахме, не е наказуема

---

²⁸ Закон за народната милиция. ДВ бр. 80 от 9.XI.1976 г.

²⁹ Стойнов, Ал. *Наказателно право особена част*. София: СИЕЛА, 2003, с. 171.

³⁰ Според Корнажев, П. Полови престъпления. Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, София, 1995, с. 53, този текст е от 1946 г. и е бил включен в Закона за борба с венерическите болести /чл. 29/.

според разпоредбите в раздел „Разврат“/ и сводничеството се преследват като форми на отрицателното явление паразитизъм и тунеядство. Според Конституцията на НРБ от 1947 г. /чл. 73 ал. 4/ всеки гражданин е длъжен да се занимава с общественополезен труд и да работи според своите сили и способности. Това е основно задължение на гражданите и то се възпроизвежда и в следващата Конституцията на НРБ³¹ от 1971 г. В социалистическото общество се приема за водене на паразитен начин на живот, ако работоспособно лице не се труди и се стреми към набиране на доходи по незаконен и неморален начин. През 1962 г. в СССР е приет Указ за засилване борбата против лицата, отклоняващи се от общественополезен труд и водещи противообществен, паразитен начин на живот /Известия, бр. 63, 1962/ като последица от излезлия през 1961 г. в РСФСР Указ на Президиума на Върховния съвет за лицата, които се отклоняват от общественополезен труд. При издаването на Указа е отчетена опасността от разложението, което тези елементи могат да внесат в обществото, и че в техните среди могат да се набират рекрути за по-голяма престъпност. По Указа такива прояви се преследват като административни нарушения. С приемането на Наказателния кодекс през 1968 г. се създава специален текст – чл. 329 ал. 1, в глава X – Престъпления против реда и общественото спокойствие. Този текст възпроизвежда основните моменти от Указа, приет в СССР – „пълнолетно работоспособно лице, което продължително време не се занимава с общественополезен труд, като получава нетрудови доходи по непозволен или неморален начин, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация“. Нормата на чл. 329 ал. 1 е типичен случай, при който несъобразяването с определен конституционен принцип се въздига в престъпление. Изисква се кумулативна обвързаност между отклонението от общественополезен труд и набавянето на средства по непозволен начин. Характерно е, че през 70-те години подсъдими по чл. 329 ал. 1 от НК са предимно жени и това е единственият текст в Наказателния кодекс, по който броят на осъдените жени надвишава този на мъжете. Приема се, че само с набавянето на средства от страна на жени, които не работят и се издържат благодарение на случайни връзки от интимен характер, се засяга и общественият ред.³²

При действието на посочената Наредба-закон от 1945 г., на Закона за народната милиция от 1976 г. и разпоредбите на НК от 1951 и 1968 г., между които и тази на чл. 329 ал. 1 от сега действащия НК

---

31 Конституция на НРБ. ДВ бр. 56 от 13.07.1971 г.

32 Хинова, Т. *Престъпни посегателства против обществения ред*. София: БАН, 1976, с. 152.

режимът на регулация на проституцията в периода 1944-1990 г. може да бъде определен като противоречив и двойствен, привидно и формално аболиционистки /липсва наказателноправна норма, насочена пряко срещу проституирането/, а реално прохибиционистки, забраняващ и преследващ проституцията във всичките ѝ форми. Отричането на явлението като присъствие в социалната действителност води до липса на научни изследвания по темата през тези десетилетия. Основни инструменти за борба с проституцията са административните мерки на милицията, прилагани за аморално поведение, и преследването на проституиращите за социален паразитизъм по чл. 329 ал. 1 от НК. Като последици от това, наблюдаващи се и до днес, се явяват неразвитата система от норми и бедната съдебна практика.

Към края на този период с отслабването на режима проституцията се разраства и според едно изследване към 31 март 1987 г. в България са регистрирани 3131 проституиращи жени, за които се смята, че поддържат контакти главно с чужденци. Според това изследване само 3% от проституиращите са посочили, че имат сводник.³³

1.5. Законодателните политики към проституцията и трафика на хора с цел сексуална експлоатация в периода на демократичните промени в България

Интервюта със сводници, упражнявали дейността си от началото на 90-те години, показват, че феноменът нарастваща проституция се е проявил изключително бързо след 1990 г. и се е развивал паралелно с организираната престъпност. Този процес на масовизиране е разпознат и регистриран от българските криминолози³⁴, но увеличаването на социалната дезорганизация, нарастването на престъпността и усложняването на нейната структура, паралелно с намаляването на активността на органите за борба с престъпността, не позволяват ефективно противодействие. На фона на рязкото обедняване на населението след рухването на финансовата система в края на 1996 г.

---

³³ Георгиев, Л. Проституцията и финансирането на организираната престъпност. Сп. *Общество и право* 9, 2004.

³⁴ В доклад, изготвен в Съвета за криминологически изследвания и изнесен на конференция на 27.02.1992 г. в София на тема „Организираната престъпност – проблеми, превенция и контрол“, се посочва, че е налице висока степен на организираност на проституцията у нас и нейното интернационализиране, в страната пребивават чужди гражданки със своите сутеньори, под прикритието на импресарска дейност се извършва търговия с хора по направленията Западна Европа и Гърция – Кипър. По неокончателни данни в чужбина са изведени няколко хиляди български гражданки.

двете явления станаха видими и окончателно бяха разпознати от обществеността.

В началото на 90-те години местата, които предлагат платени сексуални услуги в България, все още „внасят“ протитуиращи жени от Украйна, Молдова и Русия, т.е. страната се превръща за част от тези случаи в крайна дестинация на трафик на жени с цел сексуална експлоатация. Многобройни „руски балети“ и индивидуални изпълнителки на „еротични танци“ преминават през България за Истанбул, Гърция и средиземноморските страни и пътят предават своя опит в населените места, в които гастролират. В първите години на прехода се привличат предимно крайно социално слаби момичета /от ромски произход, идващи от малки населени места и пр./, които биват задържани в професията със систематично насилие. Същевременно на всички нива на пазара за платени сексуални услуги, който е структуриран към 1992-93 г., може да се установи участието и контролът на организираната престъпност.³⁵

Смята се, че още към 1995 г. основните структури на организираната престъпност са се споразумели за общи цени на предлаганите сексуални услуги и че конкуренцията ще съществува само „на база момичета“.³⁶ За тогава съществуващите публични домове се знаело на коя от групировките плащат, за да ги охранява – напр. „Мираж“, „Алис“, „Фокс Лейди“ – на ВИС, „Дама пика“, „Бонита“ и „Сладък грях“ – на СИК. Сумите, които се изплащали от сводниците на организираната престъпност, достигали до около 50-60% от печалбата. Същевременно, според авторката, най-голямата категория клиенти в публичните домове са били представителите на криминалните структури и така основната част от средствата, придобити от престъпната им дейност – по това време главно кражби на коли и кражби от апартаменти, се концентрирала в престъпния елит.

Има данни, че още в началото на 90-те години чуждестранни и международни своднически мрежи свързват българския пазар на сексуални услуги с този в Централна и в Западна Европа. Доминиращи в началото са албански своднически мрежи. Определящо влияние за организацията на българската проституция обаче оказва рускоезичната организирана престъпност. Моделът на „точки“ – предварително разпределяне на местата, които всеки сводник има за своите момичета, се въвежда и от българските сводници. Те предпочитат да използват понятието „пост“ /най-често членувано като „поста“/, вместо руското „точка“, което има същата структурно-организационна роля – да се

---

³⁵ Център за изследване на демокрацията. *Организираната престъпност в България: пазари и тенденции*. София. 2007. с. 99.

³⁶ Петрова, К. Добрите лоши момчета. Сп. *Тема*, бр. 7, 2004.

разпределя пазарът. В зависимост от доходността на района и броя на постовите сводникът плаща криминална рента на ръководителите на организираната престъпност и на органите на реда.³⁷

По това време магистралата Е 55, която свързва Дрезден и Прага през северна Бохемия, е наречена „Пътят на срама”. „Хора идват от цяла Източна Европа на „границата на благоденствието”, за да предложат млади проститутки на застаряващи германци”, пише сп. „Дер Шпигел” тогава.³⁸ Представители на българската организирана престъпност наемат или купуват мотели около магистралата и ги превръщат в публични домове. Жените, които се експлоатират в тях, са жертви на трафик. Наблюдава се известно припокриване между трафикантите на жени и организираните групи за кражби на леки автомобили. Те споделят маршрутите и разходите. През лятото на 1997 г. чешката полиция спасява около 40 жени от публичен дом в Дуби, град в северна Чехия, принадлежащ на българина Цветомир Белчев. След присъда Белчев продължил да ръководи три публични дома, използвайки мобилен телефон.³⁹

През 1991 г. за пръв път прозвучава призив проституцията да бъде легализирана, като се приеме закон. В следващите десет години проституцията не е политически актуален въпрос и се развива в голяма степен невидимо за обществото и държавата, въпреки че явлението силно се разраства, особено след политическата и икономическата криза от 1996-1997 г. Отношението на хората към проституцията се променя, утвърждават се нови ценности и поведенчески стратегии, допускащи проституирането като начин на живот, осигуряващ жизнен стандарт и статус. За съжаление, през този период процесите не се изследват, липсват качествени знания и като следствие липсва и ясна социална и наказателна политика. Не се осъзнават опасностите от експлоатацията на чужда проституция и интересите на организираната престъпност в тази сфера. Най-съществените промени в завареното през 1990 г. законодателство се извършват главно под външен натиск, но те не са в състояние да преодолеят в пълен размер заложените в него несъвършенства.

Основният текст, предвиден за борба с престъплението „сводничество” – чл. 155 от НК, е изменян общо седем пъти от влизане

---

37 Посоченият в изследването на ЦИД като заимстван от руската престъпност начин на организация на уличните проститутки е описан още през 60-те години в Ню Йорк от Коен-Шнайдер. Криминология. с. 242.

38 Глени, М. МакМафия. Престъпност без граници. София. Сиела. 2008. с. 39.

39 „Митичен сутенюр изправи Русе на нокти”. В момента Белчев изтърпява присъда в Германия. В Германия изтърпява присъда и майка му, също осъдена за трафик на жени с цел сексуална експлоатация.

в сила на НК от 1968 г., като само едно от измененията е от 1982 г., а останалите са след 1990 г. Три от тези изменения са посветени на привеждане на размера на наказанието глоба в съответствие с промените от инфлацията стойности на българската национална валута. Някои от измененията пораждат спорове и съмнения за недобросъвестност при формулиране на целите, които се преследват с тях.

От 2002 г. (ДВ бр. 92) съществува нова ал. 3 на чл. 155 от НК, в която са предвидени по-тежки наказания – лишаване от свобода от една до шест години и глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева, когато деянията по първите две алинеи са извършени с користна цел. Това е текст, чиято цел е да увеличи размера на наказанието за сводничество, допускайки една рядко проявяваща се в живота хипотеза на безкористно склоняване към проституция. Той потвърждава виждането на законодателя, че общественноопасни и престъпни са и създаването на условия за установяване на сексуална връзка, и предоставянето на помещение за такава връзка, без да е налице користна цел, т.е. хипотези, в които липсва елемент на експлоатация, липсва обществена опасност и наказателното преследване по които се явява анахронизъм.

През 2002 г. най-после се променя ал. 1 на чл. 155, като изразът „лице от женски пол” се заменя с „другого” и така защитата се разпростира и по отношение на мъже, склонявани към проституция и своджани към блудствени действия и съвкупления. Но пак през 2002 г., за съжаление, се отменя норма, въведена през 1997 г. (нова ал. 3 на чл. 155) и регламентираща като по-тежко наказуем състав публичната реклама на помещение, предоставяно на различни лица за полови сношения или за блудствени действия. Тази норма, въвеждаща квалифициран състав, е била полезна като мярка срещу масовото рекламиране в средствата за масова информация и е могло да се очаква да формира наказателната политика на държавата поне по отношение на клубната проституция.

Друго подобно изменение е това от август 2006 г. (ДВ бр. 75), влязло в сила на 13 октомври 2006 г., с което се намаляват драстично наказанията за сводничество, ако за целта не са употребени наркотици, като квалифицираните състави се отнасят само до случаите, когато склоняването към проституция, към блудствени действия и съвкупление е станало чрез принуда на лицето към употреба на наркотични средства или техни аналози. Същевременно се намаляват наказанията, когато лицето е действало по поръчение на организирана престъпна група, по отношение на малолетен, непълнолетен или невменяем, по отношение на две или повече лица или повторно. Преди изменението в тези случаи са предвидени наказания от десет до двадесет години лишаване от

свобода, както и глоба от сто до триста хиляди лева. След изменението наказанията вече са от една до шест години и глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева. Очевидно се стеснява приложното поле на тежко наказуемите състави, тъй като хипотезата, при която лице е склонено или принудено към употреба на наркотични вещества с цел проституиране, съвкупление, блудствени действия и пр., е много рядка и трудна за доказване. В мотивите за изменението вносителите твърдят, че то е просто редакционно и дава по-голяма яснота на текста, но не е известно да е имало противоречива съдебна практика преди това.⁴⁰ Случилото се събужда подозрения за корупция и опит да се облекчи съдбата на подсъдим по висящо наказателно дело.⁴¹ Впоследствие с нова поправка се връщат старите разпоредби.

През този период се създават квалифицирани текстове, които предвиждат утежнена отговорност за склоняване към проституция и своджане към блудствени действия и съвкупление (чл. 155, ал. 1, т. 1) от лица, които действат по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група, или по отношение на лице, ненавършило 18 години, или невменяем, по отношение на две или повече лица, повторно, при условията на опасен рецидив. Сериозно нарастват санкциите за извършени престъпления по основните текстове на чл. 155 от НК, като в някои хипотези достигат и до лишаване от свобода от 10 до 20 години и глоба от сто хиляди до триста хиляди лева. По-тежката квалификация произтича от задължението на нашата страна по изпълнение на Конвенцията срещу транснационалната организирана престъпност (ратифицирана от РБ, ДВ бр. 42 от 2001 г.).

През 2009 г. (ДВ бр. 27) в нов чл. 154а е криминализирано извършването чрез даване или обещаване на облага на блудствени действия или съвкупление с непълнолетно лице, което се занимава с проституция. Предвидено е наказание „лишаване от свобода” до три години. Логическото тълкуване на този текст поставя някои проблеми. Обществената опасност би била по-голяма, ако не се поставя условието непълнолетното лице да се занимава с проституция, защото в случая използването му за разврат чрез предоставяне на облага би означавало въвлечане в проституция – несъмнено по-опасна за обществения

---

⁴⁰ Посоченото изменение довежда до драстично намаляване на размера на определените вече наказания по делата на рапъра Иван Главчев – Ванко 1 и фолкпевица Кондьо Савов, но влияе и по отношение на размера на наказанието по всички престъпления по този текст, извършени до 13.10.2006 г., тъй като се явява благоприятен закон по смисъла на чл. 2 ал. II от НК.

⁴¹ „Поправката „Ванко 1” тръгнала от правителството”. В. Сега, 26.10.2006. „Ще замълча дали законодателят е добросъвестен”; същия брой, Петър Петров „Законодателно сводничество”.

интерес дейност. За непълнолетното лице, което се занимава с проституция, това е отминал етап. Но наказателна отговорност очевидно не се предвижда, ако лицето не се занимава с проституция, освен ако не се приеме, че извършването на самото престъпление вече не означава това. Ще се наложи правозащитните органи да събират доказателства, че непълнолетното лице се занимава с проституция. Дали това лице ще сътрудничи при събирането им? Вероятно ще се констатират трудности при тълкуването и практическото прилагане на този текст. Все пак появата му показва еволюция в разбирането на законодателя в посока, че отговорност може да носи и лицето, което търси и получава сексуални услуги. Подобни проблеми може да се очакват и при прилагането на новата разпоредба по чл. 158а от НК (ДВ бр. 27 от 2009 г.), приета за защита на непълнолетни или групи от такива лица от набиране или принуждаване да извършват полови сношения, блудствени действия, мастурбация, содомия, сексуален садизъм, мазохизъм или похотливо показване на човешки полови органи.

Паралелно с текстовете в раздел „Разврат” на главата „Престъпления против личността”, остава в сила и разпоредбата на чл. 329, ал. 1 от НК. Текстът не се прилагаше от началото на 90-те години, защото практикуващите юристи разбираха, че този състав на престъпление не съответства на променените обществено-икономически условия – силно нарасналата безработица, промените в общественения морал и в отношението към проституцията, повлияни не на последно място и от регламентацията ѝ след 2000 г. в Германия, в Холандия и в съседна Гърция.⁴² След петнадесетгодишно прекъсване през 2005 г. разпоредбата на чл. 329, ал. 1 от НК започна отново да се прилага, първоначално в района на Апелативна прокуратура Пловдив, а напоследък и в цялата страна. Тъй като тези дела в масовия случай приключват със споразумения и с глоби, наложени по административен ред, дълго време ВС на РБ не изразяваше становище по приложимостта на този текст, но бяха произнесени десетки присъди⁴³. Едва през 2010 и

---

⁴² Съгласно § 3 ал.1 от преходните и заключителни разпоредби на Конституцията от 1991 г. разпоредбите на заварените закони се прилагат, ако не противоречат на Конституцията. В Конституцията на РБ от 1991 г. липсва задължение за полагане на общественополезен труд. Предвидено е право на труд в чл. 48 ал. 1 от НК. Но поради специфичния характер на наказателните норми те не могат и да бъдат отменени на основание само на това, че разпоредбите на Конституцията имат непосредствено действие. Чл. 5, ал. 2.

⁴³ В мотивите към решение, с което 32-годишната Г. Х. е освободена от наказателна отговорност и е наложено административно наказание глоба в размер на 500 лева за престъпление по чл. 329 ал. I от НК, съдът е приел: „Обвиняемата Г. Х. през пролетта на 2006 г. била безработна, не могла да си намери работа и решила да си набавя

отново през м. май 2012 г. ВКС в решения потвърди практиката на съдиите от района на Апелативен съд – Пловдив, като прие, че задължителните предписания по тълкуването и прилагането на закона, дадени с ТР № 29 / 1984 г. на ОСНК, не са загубили своето значение и намират приложение в актуалната съдебна практика.⁴⁴

Според нас разпоредбата на чл. 329 ал. 1 НК, създадена при други обществено-политически условия, не може да се прилага в настоящия момент поради настъпилите социално-икономически и нормативни промени, довели до промяна в отношенията „държава – гражданин” и „права – задължения” и повлияли обществената опасност на изпълнителното деяние на този текст. Конституцията от 1991 г. в чл. 48 провъзгласи правото на гражданите на труд, а текстът, както бе посочено, е създаден да гарантира изпълнението на конституционно задължение за полагане на общественополезен труд, каквото в сега действащия основен закон липсва. Освен това при съществуващата безработица в съвременните икономически условия много често са налице обективни пречки за полагане на труд, което води до невъзможност за доказването на признаците на престъплението. Неправилно тълкуване обаче налага незаконосъобразна практика по този текст от НК в района на Пловдивската апелативна прокуратура с обяснението, че липсата на конкретен състав срещу проституцията налага използването му. По този текст там са произнесени 269 присъди срещу проституиращи жени.⁴⁵ Емил Маджаров отбелязва „дисонанса между този текст и радикално изменилите се обществени условия, при които се утвърждават нови ценностни и поведенчески стратегии, допускащи проституирането като начин на живот, осигуряващ

парични средства за издръжка, като предоставя сексуални услуги срещу заплащане на различни граждани...”. Но има произнесени и присъди с наказание лишаване от свобода, което трябва да се изтърпи ефективно, защото лицето вече е било осъждано.

⁴⁴ Вж. решение № 140 / 2010 г. по н.д. № 73 / 2010 г., трето н.о., и решение по н.д. № 663 / 2012 г., трето н.о., на ВКС. В решението се казва: „Самото неполагане на общественополезен труд в продължителен период от време не съставлява престъпление. Такова ще е налице, когато при тези предпоставки субектът /пълнолетно, работоспособно лице/ получава нетрудови доходи по непозволен или неморален начин .По-нататък в решението се признава, че ЕКПЧ защитава правото на зачитане на личния и семейния живот на гражданите /чл. 8 от Конвенцията/, но дейността по предоставянето на сексуални услуги срещу заплащане /проституцията/ не попада в обсега на прогласените от нея права, подлежащи на всеобщо и ефективно признаване, защита и спазване от всяка от държавите, страни по нея.С това решение ВКС признава правото на проституиращата жена да умре от глад, ако не може да си намери работа. Ако има работа, ВКС ѝ признава правото безнаказано да получава допълнителни доходи от проституция.

⁴⁵ Годишен доклад за дейността на международен институт за сигурност и сътрудничество за 2008 г. /Интернет/.

съответния жизнен стандарт, статус и дори социално примане”.⁴⁶ Борис Велчев, след уговорка, че вероятно това е най-архаичният текст в действащия НК и че не само терминологията, която ползва, но и съдържанието му са остарели и трудно приложими в наши дни, поставя „един принципен въпрос – в каква степен е допустимо да се извършва наказателното право, за да се санкционира една дейност, която формално не е забранена.” И отговаря – в никаква степен. „Ако има едно средство, с което държавата не бива да злоупотребява, това е наказателното право. В случая с приложението на чл. 329 ал. 1 НК това се случва – проституцията бива наказвана, без изрично да е забранена.”⁴⁷

Разпоредбата на чл. 329 ал. 1 от НК има място само в общество с икономика от екстензивен характер, с хроничен недостиг на работна сила, каквато бе икономиката на социалистическите държави. Пазарната икономика не е в състояние да осигури трудова заетост на всички граждани и това е обективна пречка да се прилага разглежданата норма. Историческото тълкуване на нормата сочи недвусмислено, че тя е създадена да защитава точно икономика от типа държавен капитализъм и то във възможно най-суровия ѝ вид, тъй като първоначално съществуващото примерно изброяване на възможните източници на нетрудови доходи включва такива от незаконна занаятчийска и друг вид стопански дейности, заклеймявани към оня период като „частнически”. Едва през 1975 г. нормата е изменена и добива сегашния си вид, като приложното ѝ поле се свива и тя добива друга насоченост – от полето на частната предприемаческа дейност се насочва към доходите от неморална дейност като проституцията и сводничеството.

Мотивите на ВКС съдържат логически и нравствени противоречия, доколкото според решението от 2012 г. укоримо нравствено /неморално/ е поведението на жената, която не работи и проституира, за разлика от поведението на жена, която работи, следователно има доходи, и проституира. Според ВКС се оказва, че за работещата проституираща жена доходите от проституция не са неморални. Това е в разрез с житейската логика, особено като се има предвид, че в България най-ниската безработица е била в порядъка на 7-8%, но е стигала и до 20%, а в някои райони – и до 40%. Това виждане на ВКС не държи сметка и за практиките в ЕС, със страните от които уж споделяме общи ценности. В Европа проституцията не се преследва нито открито, нито завоалирано, под предлог борбата с нетрудови

---

⁴⁶ Маджаров, Е. Юридическа психология. ВСУ „Черноризец Храбър”. Албатрос. 1997. с. 89.

⁴⁷ Велчев, Б. Проблеми на наказателната политика в Република България. Сиела Норма АД. София. 2012. с. 169.

доходи, както е в България, в някои страни е призната за трудова дейност, а в Германия с решение на Административния съд в Берлин от 1.12.2000 г. е прието, че проституцията не е дейност, противна на добрите нрави.⁴⁸

Автори като Борислав Йотов и Ива Пушкарова също се спират на неадекватността на нормата на чл. 329 ал. 1 от НК в съвременните обществено-икономически условия. Йотов приема, че „този наказателноправен състав съществува в правния мир като атрофирало юридическо тяло... При този висок процент безработица у нас... обективно е много трудно да бъде вменено във вина на пълнолетно и работоспособно лице, че не работи...”⁴⁹ Пушкарова приема, че разпоредбата на чл. 329 изцяло не съответства на обществената действителност и потребностите на гражданското общество и трябва да бъде отменена като противоконституционна и противоречаща на международни актове за правата на човека, които са в сила за България, като до отмяната си тя не следва да бъде прилагана. Противното създава висок риск от осъждане на държавата за нарушаване на правата на човека.⁵⁰

1.6. Публичен дебат за регламентиране на проституцията

От началото на 90-те години в България се води дискусия за приемане на специален закон за проституцията. Наказателните и административните закони се издават с цел да се установи граница между позволеното и непозволено поведение. Определящо е изискването да се съблюдава определен морален минимум в поведението. Заедно с това законите се явяват средство на социален контрол. Законодателството предполага като начало действителна или предполагаема заплахата за икономическите и социалните интереси на обществото. И тази заплахата не е достатъчно да стане социално забележима. Общественото безпокойство по този повод трябва да бъде канализирано, за да допусне то издаването на един или друг закон.⁵¹

За първи път идеи за приемане на специален закон за проституцията се появяват през 1991 г.⁵² През 2005 г. Борислав Йотов

---

⁴⁸ Миленов, К. Социални модели на интеграция на проституиращите в Швеция, Канада, Германия и България. Фондация РискМонитор. 2012. с. 28.

⁴⁹ Йотов, Б. *Българско наказателно право. Особена част*. София. 2005. с.140.

⁵⁰ Пушкарова, И. Актуалното правоприлагане по чл. 329 от НК – противоконституционна практика. *Бюлетин Асоциация на прокурорите в България* 4. 2010. с. 61.

⁵¹ Шнайдер, Г. *Криминология*. Москва, 1994, с. 378.

⁵² Идеята е формулирана от Ахмед Доган, лидер на политическата партия Движение за права и свободи.

обявява, че у нас отдавна са узрели условията за предприемане на съответните законодателни мерки относно социалния феномен проституция и че изработването и приемането на закон за проституцията в България е належащ и обществено потребен акт. В контекст с тази необходимост било и регламентирането на статута на публичните домове.⁵³

През 2006 г. дискусиата е подновена с искания на хотелиери – по инициатива на Националния борд по туризма и парламентарната комисия по въпросите на децата, младежта и спорта започва дискусия за приемане на специален закон за проституцията, а на следващата година се създава работна група в МВР, която да подготви законопроект за регулация и контрол на проституцията⁵⁴. Според Светослав Спасов – депутат от НДСВ, председател на Комисията за младежта и спорта в парламента, ще се осигури постоянно медицинско наблюдение, ще се ограничи проституирането от непълнолетни, ще се намалят експлоатацията и трафика на жени.⁵⁵ Впоследствие работата по проекта е преустановена.

Веднага обаче във възникналия дебат се оформя становището, че регламентирането на проституцията е възможна стъпка към нарушаване

---

⁵³ Йотов, Б. *Българсконаказателно право. Особенна част*. София. 2005. с. 143.

⁵⁴ Инициативата започва с обсъждане, организирано от парламентарната Комисия по въпросите на децата, младежта и спорта по проблеми на детската проституция, порнографията и престъпността. По инициатива на МВР и на Националния борд по туризма и с участието на експерти от министерствата на здравеопазването, на финансите, на социалната политика и на правосъдието, от Агенцията за закрила на детето, прокуратурата и др. през февруари 2007 г. е сформирана работна група в МВР, която да подготви Законопроект за регулация и контрол на проституцията. На 3.12.2007 г. на кръгла маса „За и против легализиране на проституцията“, организирана от Националната комисия за борба с трафика на хора, експерт в Главна дирекция „Противодействие на престъпността, опазване на обществения ред и превенция“ на МВР обяснява, че проектозаконът има за цел не да легализира проституцията, а да я постави в рамка, в която тя да бъде контролирана и да бъде полесно приета от обществото. Според експерта проституцията не може да бъде изцяло приета поради очаквания негативен обществен отговор, но трябва да се държи сметка и за това, че в България повечето жени проституират доброволно и отказват да свидетелстват, което прави разследването изключително трудно. /Възниква въпросът: Ако проституират доброволно, по отношение на какво отказват да свидетелстват?/ Според едно съобщение на МВР основните мотиви са „изчистването на улиците, събиране на данъци и увеличаване на държавния бюджет”.

⁵⁵ Според зам.-министъра на МВР Камен Пенков – председател на междуведомствената група, се ползват най-добрите европейски практики и опита на Австралия и страни от Латинска Америка. Като цел се сочи ограничаване на проституирането на лица под 18 години, както и въвеждане на задължителни медицински прегледи с определена периодичност и задължителен сертификат за здравословното състояние на проституиращите. /Дирбг 9.09.2008. „Спорят легалната проституция вредна ли е, или не”./

на човешките права на жените, особено на тези, които са жертви на насилствена проституция и трафик, и съществува опасност от пренебрегване на принципите за равенство пред закона и закрила срещу дискриминация, регламентирани в Конституцията и международните договори, по които Република България е страна. Поставя се въпросът за определяне на целта на закона чрез проучване на обществената необходимост и обществената подготвеност за такава регламентация, както и възможните ползи и разходи за обществото от въвеждането му, като втората част на такова предварително проучване следва да съдържа преглед на действащото национално законодателство и съобразяването на подобен закон с него и с международните актове, към които страната ни се е присъединила, както и използване на резултатите и поуки от въвеждане на подобно законодателство в други държави, особено в такива, в които е въведено по-отдавна и вече има наблюдения и резултати от прилагането му. Според Роза Димова реализацията на целта на закона задължително трябва да бъде планирана под формата на мерки за прилагането му и средства за провеждането им като за целта, ще бъде полезно да бъдат събрани и точни данни за броя и местоположението на проституиращите лица в България; видовете услуги, които предоставят; профила на клиентите, които използват тези услуги; съотношението търсене – предлагане на услугите и нагласата на обществото „за” или „против” регламентацията на проституцията.⁵⁶

Прави впечатление, че демонстрираният от българските поддръжници на легализирането на проституцията подход към това явление е ориентиран към аспекти, отхвърлени в европейските страни още в края на XIX век. Той поставя в центъра на техните усилия плащането на данъци, медицинския контрол и регистрацията на жените – мерки, доказали своята неефективност и пряко насочени срещу правата на проституиращите жени. Особено несъстоятелна изглежда идеята за необходимостта от сертификат за здравословното състояние на жената. В Западна Европа поддръжниците на регламентацията защитават тезата си с аргументи за правата на човека, включително и това да продава тялото си, че борбата с проституцията е безполезна, тъй като обществото само е виновно за наличието ѝ, че тя може да се контролира по-лесно, когато е на светло, а не в нелегалност, и се предлага тя да бъде отделена в самостоятелен отрасъл в сферата на интимните услуги. В Германия и в Холандия мотивите за въвеждане на регламентацията са коренно различни – там като приоритетна цел е посочена грижата за правата на проституиращите жени и подобряване

---

⁵⁶ Димова, Р. *Цели и подходи на правното регламентиране на проституцията*. Достъпно на: <http://izvorski.hit.bg/stih1.html>

на условията, в които извършват своята дейност. В някои европейски държави изрично са забранени регистрацията и задължителните медицински прегледи – например в Италия, а в Холандия, където проституцията е разрешена, няма изискване за задължителни медицински прегледи.

Противниците на регламентацията обикновено изтъкват следните аргументи: легализирането е подарък за сводниците, трафикантите и секс-индустрията. Сводниците се превръщат в бизнесмени и законни предприемачи в сексуалната индустрия. Публичните домове, секс-клубовете, салоните за масаж и други места за проституция се превръщат в законни учреждения. Реабилитирането на проституцията като професия не реабилитира проституиращите жени, а секс-индустрията. Легализирането означава легализиране на цялата секс-индустрия, а не само на жените в нея. Легализирането на проституцията и на секс-индустрията подпомага трафика на хора за сексуални услуги. Един от доводите за легализирането на проституцията в Холандия е бил, че това ще помогне за прекратяване на експлоатацията на емигрантки, незаконно довеждани в страната за проституция. Но според данни на МОМ 80% от жените в публичните домове в Холандия идват от други страни. Оказва се, че трафикът нараства.

Регламентаризмът никъде не постига дестигматизация и интегриране на проституиращите лица в обществото. Навсякъде той стимулира разрастването и видимостта на явлениято, но не променя отрицателното отношение на обществото към него и това най-отчетливо се проявява в полицейските практики на прочистване на улиците дори чрез грубо заобикаляне на закона /арести под предлог нарушаване на обществения ред/. При този модел структурата на проституцията включва голямо разнообразие, вкл. витринна, ескортна, клубна и пр. Дълбочинни изследвания на регулационистките режими показват, че те не само усилват експлоатационните и насилствени страни на проституцията, но и придават нормалност на вредите, като проституиращите понасят като неизбежна последица от проституирането.⁵⁷

Според авторката легалистките държави /Нидерландия, Германия/ оповестяват осезаемо по-голям дял и по-голям абсолютен брой сексуално експлоатирани жени. След въвеждането на режима те съобщават за рязък скок на проституцията, нарастване на ангажираността на организираната престъпност с този пазар /главно чрез трафик на хора/, увеличаване на случаите на детска проституция и

---

⁵⁷ Пушкарлова, И. Проституция и сексуална експлоатация. РискМонитор. София. 2010. с. 107.

сексуално насилие над деца. Тези държави заемат първите места по брой проституиращи, трафикирани от чужбина, в техните икономики. Такива са 80% от жените от публичните домове на Нидерландия.

За разлика от регламентаристките, аболиционистките режими ефективно изтласкват проституцията от улиците и публичните домове към интернет пространството и закрити помещения и видоизменят методите за набиране на клиенти. Версиите на ограничения аболиционизъм се считат за най-успешните режими за ограничаване на проституцията и свързаните с нея престъпления в момента в Европа.

Дебатът за легализация на проституцията обаче не затихва. Международен институт за сигурност и сътрудничество, създаден от бившия министър на вътрешните работи Румен Петков, през м. ноември 2008 г. се обяви за ясна и категорична забрана на проституцията. Апелативният прокурор при АП – Пловдив Росен Димов заяви, че съществуващото в момента положение, при което проституцията не е нито легализирана, нито забранена, е нетърпимо и тя трябва да бъде забранена – защото „така ще се свие трафикът на жени, проституиращите ще плащат данъци и ще получават необходимата медицинска помощ, а сводниците ще изчезнат”.⁵⁸

Дебатът за регламентацията (напоследък и за криминализацията) на проституцията периодично се подновява и е една от причините за нерешаване на натрупващите се проблеми, защото се смята, че с приемането на закон ситуацията радикално ще се подобри.

2. Оценка на действащите днес законодателни политики към проституцията и трафика на хора с цел сексуална експлоатация

Като цяло сега действащата наказателноправна уредба за борба с проституцията и трафика на хора с цел сексуална експлоатация не удовлетворява изискванията, особено относно гаранциите за демократичност и спазване на човешките права. Тя се състои от норми, приети в различни исторически периоди и при различни условия, заимствани от правни системи с различна философия и традиция, без да са положени особени усилия те да бъдат съвместени и приведени в съответствие с изменилата се обществена действителност. Причина за това е преди всичко доскорошната липса на качествени знания за явленията, за тяхната национална специфика, а оттам и отсъствието на ясна наказателна и социална политика в тази сфера.

Както бе посочено, след 1944 г. в България е направен опит

---

⁵⁸ Дир.Бг. 20.10.2008. «Сърбия: да приложим модела за БГ проституция». Достъпно на: <http://www.dnes.bg/world/2009/08/13/syrbia-da-prilozim-modela-za-bg-prostituticia.75988>

радикално да бъде унищожена проституцията, който успява само по отношение на нейните масови проявления при съхранение на значителни латентни форми. Така към момента на създаването на действащия сега НК – 1968 г., социалното явление проституция е ограничено – до степен, че почти не съществуват публични домове и лица, експлоатиращи чужда проституция. В края на 80-те години обаче проституцията се проявява в по-големи мащаби, а от началото на 90-те се масовизира и придобива организирани форми. Съществуващото законодателство не е адекватно на новата ситуация – то е създадено и отговаря на друга социална и криминална реалност, а не може и да бъде така бързо променено, тъй като липсват качествени знания за феномена проституция. Явлението дълго време остава неизследвано и не са осъзнати своевременно опасностите от него – преди всичко експлоатацията на чужда проституция и интересите на организираната престъпност в тази сфера. Затова и днес липсват ясно формулирани цели на законовите изменения – борба с въвличането в проституция и експлоатацията на проституиращите. Сравнително-правен анализ на разпоредбите на нашия НК и на чуждите, най-вече европейски законодателства, показва, че последните, с някои изключения, са развили система от норми, пряко насочени към борба с публичните домове и с лицата, които по какъвто и да е начин се обогатяват, експлоатирайки чужда проституция, докато нашата правна уредба на наказателноправните аспекти на проституцията е претърпяла незначителни промени и силно изостава от изискванията на действителността. Но и без да бъде сравнявана с чуждите правни системи, тя изглежда архаична на фона на модерното законодателство за борба с трафика на хора, прието през 2002 г.

За България е характерен вътрешнополитически идеен дефицит, породен отново от непознаване на отрицателните социални явления проституция и трафик на хора с цел сексуална експлоатация. Това показаха не особено оживените дебати в политическите среди, останали в рамките на дихотомията „регламентация – забрана”. Ако политическите партии изразиха все пак някакво мнение относно исканията за разрешителен режим на проституцията, като се обявиха против него, то впоследствие не бе предложено нищо, от което да личи, че те имат някакви идеи относно ограничаването ѝ вътре в страната, което е ключов въпрос за успеха на усилията за борба с международния трафик на български жени. Проституцията вътре в страната трябва да бъде разглеждана като коренна причина за трафика с цел сексуална експлоатация и тази несложна констатация трябва да бъде в основата на стратегията за борба с престъпленията от този вид.

Обществото също не е запознато със сложния комплекс

отношения, формиращи този девиантен феномен, или има неправилни и неточни представи за него, както и множество предразсъдъци. Общоприето е виждането, че проституиращите са направили доброволно и съзнателно своя избор, докато най-често всъщност става дума за последен принудителен избор и за стратегия за оцеляване на жени, израснали в насилие и застрашени от социално отпадане поради бедност, неграмотност, бездомничество или дискриминация. Общественото мнение не държи сметка за решаващата роля на престъпността, преди всичко на организираната и на професионалната престъпност, която буквално филтрира жените и момичетата в определен възрастов диапазон в търсене на уязвими групи и лица, които могат да бъдат въвлечени в експлоатация и да носят печалба. Във фокуса на средствата за масово осведомяване присъстват преди всичко самите жертви на сводниците и трафикантите, като предпочитана тема е размерът на материалната облага, реализирана чрез проституцията.

Специфични за България по мнение на изследователи и експерти са изключително високите нива на експлоатация в сферата на професионалната проституция. Това има своето обяснение. Тук, за разлика от други страни, е почти невъзможно жена да проституира, запазвайки парите за себе си, без да е принудена да предава голяма част от тях на други лица. Смята се, че не повече от 5% от проституиращите жени у нас нямат сводник. В България много повече, отколкото другаде, проституцията е овладяна от организираната и свързана с конвенционалната престъпност. Корупционната обвързаност с държавните органи е особено силна. В големите градове и курортните центрове проституиращите жени правят обикновено ежедневни отчисления на сводниците, които на свой ред плащат седмична криминална рента на организираната престъпност, контролираща района, както и на местните полицейски органи.

Действията на полицията също показват неразбиране на проблемите или несъобразяване с тях, като обект на внимание е преди всичко уличната проституция. Жените, принадлежащи към тази група, са в най-тежко положение от гледна точка на условията, в които проституират, и същевременно срещу тях се провеждат най-много полицейски акции, като те биват задържани за 24 часа на основание чл. 63 от ЗМВР, водят се наказателни дела по чл. 329 ал. I от НК.

Тези и много други причини водят или до неприлагането, или до противоречия и затруднения при практическото прилагане на наказателноправните норми. В подхода към проституцията и трафика на хора с цел сексуална експлоатация е видимо разкъсването на тясната връзка между двете явления, изкуственото им разделяне, както и наличието на големи диспропорции в реакцията на държавата и

обществото, в отделените ресурси и в проявяваната търпимост към всяко от тях. Двете явления са близки, взаимнопроникващи, те взаимно се пораждат и си влияят. Няма съществена разлика в това, къде ще бъде осъществявана сексуалната експлоатация – в родното място на жената, в друго населено място в страната или в чужбина. Разлика се наблюдава преди всичко в размера на незаконните приходи, получавани от паразитиращите върху явлението лица или организирани престъпни групи. Налага се изводът, че българското общество и държава са адекватно ангажирани с глобализираната форма на проституцията, изразена в трафик на жени с цел сексуална експлоатация, но по отношение на проституцията на територията на страната са дезинтересирани, апатични и инертни. Докато за противодействие на трафика на хора бяха създадени модерно законодателство и система от органи, които да го прилагат, по отношение на проституцията в страната законодателството остава почти непроменено от 1968 г. В тази му част то е едновременно неефективно и антидемократично и даже репресивно по отношение на пострадалите от престъпленията по чл. 155, ал. 3 и чл. 159а от НК.

Така формираната от законодателя и правоприлагащите органи система за регулация на проституцията в България трудно може да бъде отнесена към някой от сега действащите в Европа и в света модели на политики към проституцията. На пръв поглед българският вариант силно напомня на политиката на аболиционизъм, мълчаливо-разрешителен режим, доколкото липсва норма в НК, изрично забраняваща проституцията. От друга страна, наличието на състава по чл. 329 ал. 1 от НК, чрез който се преследват проституиращите жени за получаване на нетрудови доходи от неморална дейност, превръща българския режим в забранителен, прохибиционистки, такъв, какъвто е в съседна Румъния – последната страна в Европа, която преследва като престъпление акта на проституиране. И накрая, свързаното с корупция широко разпространено, особено в София, фактическо толериране от полицията на публичните домове на практика превръща режима в регламентаристки.

3. Предложения за промени на действащите законодателни политики към проституцията и трафика на хора с цел сексуална експлоатация

При планиране на нашата работа основно трябва да бъде разбирането, че борбата с проституцията не трябва да бъде заменяна с борба с проституиращите. Те са само жертви или на определени социални условия, или на конкретни лица, извличащи печалба. Фокусът

на борбата с проституцията и трафика на жени трябва да бъде преместен от пострадалите върху организаторите. Насоката на регулиране на проституцията и на свързания с нея трафик на хора трябва да бъде ориентирана към премахване на всякакви начини за експлоатация на лицата, които проституират, предвиждане на мерки за защитата им от организираната и професионалната престъпност, които контролират това явление. Бъдещото законодателство трябва да включва норми, насочени към защита на правата на човека и определящи като приоритет борбата не с проституиращите, а с експлоатиращите ги в лицето на сводниците и сутеньорите и организаторите и съдържателите на публични домове.

Анализите и изследванията през последните години разкриват подценяване на ролята и значението на публичните домове като основна организационна форма на сексуалната експлоатация, база за създаване на организирани престъпни групи, специализирани в тази и в други видове криминална дейност. В публичния дом се формира и от него се разпространява специфичната субкултура на проституцията, подриваща обществената нравственост и създаваща девиантни стереотипи на отношенията между половете. Системата на публични домове в страната, свързана с криминалните пазари на секс-индустрията в други страни, е сериозен пораждащ фактор на трафика на жени с цел сексуална експлоатация. Сега в НК липсва текст, по който да се привличат към отговорност лица за организиране и управление на публичен дом. На тази дейност с голяма обществена опасност се приравнява систематичното предоставяне на помещение на различни лица за полови сношения или за блудствени действия, извършено с користна цел по чл. 155, ал. 3 във вр. с ал. 2 от НК, което се наказва с лишаване от свобода от една до шест години и глоба от пет до петнадесет хиляди лева. В развитите правни системи – например на Германия, Дания, Франция, се предвижда отговорност едновременно и за организиране на публичен дом, и за предоставяне на помещения за извършване на развратни действия с користна цел.⁵⁹ У нас би следвало да се възприеме същият подход.

С цел по-нататъшното усъвършенстване на наказателноправното противодействие на проституцията и приваждане на националното законодателство в съответствие с международноправните актове следва да се внесат в раздел „Разврат” на глава втора на Наказателния кодекс на РБ изменения и допълнения в следните насоки:

- Да се декриминализира свождането към блудствени действия и

---

⁵⁹ Надежда, У. *Уголовно-правовая и криминологическая характеристика преступлений, способствующих проституции*. Москва. 2002. с. 77.

съвкупления, както и предоставянето на помещения за такива действия, като в изменен текст на чл. 155, ал. 1 от НК се предвидят състави за наказателно преследване на свождане, привличане и склоняване към проституция, без значение дали е налице или не користна цел. За защита на половата неприкосновеност на лица, ненавършили 18 г., и на невменяеми да се инкриминира въвличането на такива лица в развратни действия – предишна ал. 3 на чл.155 от НК /ДВ бр. 62 от 1997 г./.

- Да се предвидят нови състави за борба с организирани форми на експлоатация на проституцията – създаване и управление на публичен дом, функциониране на публичен дом под прикритието на хотел, спортно или медицинско заведение, предоставяне на помещения или на превозни средства, включително и отдаването им под наем, за организиране на експлоатацията на чужда проституция, възпрепятстване на проституиращо лице да спре да проституира, получаване на облага от чужда проституция /пасивно сутеньорство/, предоставяне на информация за установяване на контакт с цел проституция или създаване на порнографски материали /рекламиране на проституция/, наказуемост на приготвянето към създаване и управление на публичен дом, засилена отговорност при склоняване към проституция от съпруг или родственици, отмяна на разпоредбата на чл. 329, ал. 1 от НК. Отмяната на този текст е наложителна, тъй като присъствието му в НК ни превръща в единствената страна в Европа, която преследва наказателно проституиращите, най-често жертви на сексуална експлоатация.

Ако се търси ограничаване на уличната проституция, схващана като нарушение на обществения ред, по-ефективно и справедливо би било да се приеме криминализиране на потреблението на сексуални услуги по примера на шведското и норвежкото законодателство, но когато предлагането е на публично място. Това би могло да стане след сериозна обществена дискусия, тъй като българското общество в момента е недостатъчно подготвено за такъв акт и почти не познава аргументи в негова полза. Съществуващите предрасъдъци относно причините, пораждащи проституцията, че тя е акт на индивидуален избор и проявление на лична свобода, както и дейност, присъща на пазарната икономика и на свободната стопанска инициатива, оневиняват до голяма степен в масовото съзнание потребителите на сексуални услуги.

Така формираният с предложените изменения режим би се вмести в характеристиките на така наречения „нов аболиционизъм” с криминализиране на потреблението на публично място, възприет в Европа като най-разпространен модел /32% от страните/.

В новата си редакция, съобразена с посочените предложения, чл.

155 от НК би изглеждал така:

чл. 155 /1/ Който свожда, привлича или склонява друго лице към проституция, независимо от съгласието му, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години и глоба от хиляда до пет хиляди лева.

/2/ С наказанието по ал. 1 се наказва и този, който по какъвто и да е начин пречи на друго лице да спре да проституира.

/3/ Същото наказание се налага и на този, който използва проституцията на друго лице, като получава облага от нея, независимо от съгласието на това лице.

/4/ Проституция е всеки акт на блудствени действия или съвкупление, осъществен срещу облага за проституиращия или за друго лице.

/5/ Когато деянието по ал. 1-3 е извършено:

1. от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група;

2. от баща, майка, възходящ, низходящ, брат или сестра, съпруг или лице, от което проституиращият е в зависимост;

3. чрез използване на наркотици;

4. по отношение на лице, ненавършило 18 години, или невменяем;

5. по отношение на две или повече лица;

6. повторно;

7. при условията на опасен рецидив;

наказанието е лишаване от свобода от две до осем години и глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева.

/6/ Който открива, държи, управлява или финансира публичен дом /място за разврат / място за разврат от какъвто и да е вид/, се наказва с лишаване от свобода от три до дванадесет години и глоба от 10 000 до 100 000 лева, като съдът може да постанови и конфискация на част или цялото имущество.

/7/ Собственик или управител на хотел, заведение, спортен или медицински център или друго подобно място, който допуска то да бъде използвано за проституция, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години и с глоба от пет до петнадесет хиляди лева.

/8/ Същото наказание се налага и на онзи, който по какъвто и да е начин предоставя другиму превозни средства, помещения, сгради, места или части от тях, като знае или предполага, че се използват за проституция

/9/ Приготвянето по ал. 6 се наказва с лишаване от свобода до три години и глоба от хиляда до пет хиляди лева.

/10/ Когато деянието по ал. 6-8 е извършено при условията на т. 1, 6 и 7, наказанието е: в случаите на ал. 6 – лишаване от свобода от

десет до двадесет години и глоба от сто хиляди до триста хиляди лева, като съдът може да постанови и конфискация на част или цялото имущество; в случаите на ал. 7 и 8 – лишаване от свобода от три до десет години и глоба от десет хиляди до двадесет и пет хиляди лева.

Чл. 155а /1/ Който, за да се установи контакт с цел проституция или за създаване на порнографски материали, предоставя в интернет или по друг начин информация, са наказва с лишаване от свобода от една до шест години и глоба от пет до десет хиляди лева.

Чл. 329 се отменя.

За да могат предлаганите изменения в раздел „Разврат” действително да променят наказателната политика на държавата по отношение на проституцията в страната и така да повлияят и на трафика на хора с цел сексуална експлоатация, следва да се премахне съставът на престъплението „вътрешен трафик” – чл. 159а от НК.

Във всички времена една от грижите на обществото е тази за ограничаване на проституцията. С появата на глобализираните ѝ форми – трафик на жени с цел сексуална експлоатация – за малка страна в състояние на демографска катастрофа като България създаването на ново ефективно законодателство в тази сфера се явява задача от първостепенна важност. Това законодателство, прилагано настойчиво, трябва да промени социалните възприятия и да формира ново правосъзнание, отхвърлящо стигматизиращите стереотипи и съсредоточаващо вниманието и усилията на държавата срещу експлоатиращите чужда проституция и трафикантите.